

Моє знайомство з п. Олексою Стефановичем було випадком. В «Парохіяльних вістях» католицької церкви св. Миколая було оголошення, що мешкання в парохіяльному домі вільне. Хтось дав знати п. Стефановичеві, і я радо відступив ціле мешкання на другому поверсі за 20 дол. місячно. Мені жаль було людини. Він був худощавий, ледве кілька волосків по боках голови, обов'язково без шапки, а вже було досить зимно, і дуже легко вбраний. П. Стефанович обмежувався до своїх спромог. Пенсія маленька, заробітки в українській православній суботній школі мізерні. Ми заприятимися, бо близько мешкали. Я запрошував Стефановича до себе, в мене були «приноси», вживаючи слово самого поета, бо він був сином священика, — парохіяни часом давали мені дещо, і я ділився з сусідом. Нелегко воно було, бо скромна особа поета відмовлялась від усього, але перед моєю настирливістю він все уступав. Я бачив потребу допомогти для скромного і невибагливого чоловіка. Бувало так, що бракувало гроша, і тоді поет зазичувався і дуже совісно вив'язувався. Коли я відмовлявся прийняти позичене, боронився добряга, що не буде мати сміливості просити знову.

Перебування на парохіяльному мешканні від 17.XII.1964 р. до 15. XI. 1966 р. вважав поет за найбільш плідний час для нього. Був чутливої, ніжної і незвичайно скромної вдачі. Він боявся когось образити, але й сам відчував навіть найменше недотягнення супроти своєї особи. Залишив вигідне йому приміщення тому, що ніби сусіди йому докучали. Коли Д. Донцов писав, що Стефанович — це один з визначніших поетів нашої доби, але вже 15 літ замовк, — то Стефанович показував мені вислів Донцова, і це підбадьорювало поета. Але й казав теж, що Маланюк мав написати дещо докірливого про поета, — і це було причиною його мовчанки. Чи справді п. Бойчук робив прикрість Стефановичеві і змінював його поезії в «Сучасності», годі з певністю сказати. Однак п. Стефанович скаржився на нього.

На новому мешканні не міг п. Стефанович знести гавкання собаки на прив'язі, тому в травні 1969 року знов почав шукати за приміщенням. Мені дуже жаль було почути від поета: «Дозвольте перебути у вас у підвалі, поки не знайду мешкання». Так не може бути, сказав я собі, і завіз Стефановича до іншої парохіяльної хати; поет радо погодився перебратись туди. День перевозу був назначений на 29.V.1969 р. год. 8 вечором. Ярослав Гулик, який зайняв давнє мешкання поета, мав допомогти при перевозі. Поет був точний, — і той факт, що о восьмій його не було, і в хаті було темно, занепокоїв п. Гулика, який, заклопотаний, прийшов до мене. Двері знадвору були закриті, господарів не було вдома, на стукіт не було відповіді. Взяли ми з парохіяльного дому драбину, і п. Гулик поліз. Щоб дістатись до хати, треба було вибити вікно; а я не мав уповноваження лізти до чужої хати, то рішив закликати поліцію, яка відкрила мешкання. Ми застали поета коло стола, роздягненого і похилого. Згодом я покликав амбулянс, і його взяли до шпиталю. Після трьох годин привезли назад і заявили: він здоровий, але недоживлений. На другий день я почав кликати наших лікарів, але нікого не було. Щойно в понеділок д-р

С. Дорошак прийняв Стефановича, встановив його «здоровим, але недоживленим», — однак рішив відставити до Маєр Меморіал шпиталю. Того таки дня о 2-гій годині подзвонила поліція і питала за родиною Стефановича, бо заряд шпиталю хотів відіслати його додому. Тому що не було кому прийняти і доглядати поета, — вони залишили хворого на коридорі. Щойно рано одна з мед-сестер влаштувала його в більшій кімнаті на кілька осіб. За місяць по точних оглядинах встановлено, що Стефанович мав вилив крові в лобній частині мозку.

Дехто в Боффало почав був говорити, а то й писати в газетах, про «психічну недугу», манію переслідування в поета. Я хотів би взяти це на рахунок незнання. Олекса Стефанович був би обурений до глибини душі, коли б прочитав таке. Я відсилав неодного чоловіка до психіатра, відвідував таких хворих, але мені навіть на гадку не прийшло, щоб здорову людину, О. Стефановича, відсилати до шпиталю. Тепер, через шкоду в мозку, ум поета не працював правильно. При помочі суспільної опіки вдалося влаштувати хворого в домі для старців в Олден, Н.Й. Я був радий, що людина має приміщення, харч і лікарський догляд. Двадцять п'ятого грудня, 1969 р. зателефонували зі старечого дому, що Стефанович важко хворий. А що він був православного віровизнання, я зараз повідомив о. М. Павлишина, щоб відвідав хворого і заніс св. Тайни. Він так зробив. А 4 січня, 1970 року Стефанович помер. Причина смерти — недомагання серця. Похорон відбувся 8. І. 1970 р. при великому снігу, прикрому вітрі та морозі. Провожали поета 18 осіб, між ними Михайло Депутат, Олег Депутат, Теодосія Депутат, Мечислава Ганицька, Ярослав Гулик, о. Павло Івахів, Борис Лисенко, Юрій Потієнко, Василь Потішко, д-р Михайло Сайкевич. Не вспів приїхати на час з Канади Вольфрам Бурггарт, а добився до Боффало десь коло третьої години пополудні. Я вдячний Богові, що мав нагоду подати помічну руку сл. п. Олексі Стефановичу.

Текст наводиться за збірником « [Олекса Стефанович. Зібрані твори](#) ». Уривок зі статті «Складний портрет поета як людини».